

söksdistriktet utnyttjandet av de där befintliga resurserna — och då i första hand den lokala lantbrukskemiska stationen i Kristianstad — beaktas, samt

att det må ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om överenskommelse härvidlag mellan SLL och huvudmannen.

Stockholm den 3 april 1964

Jöns Nilsson

i Bästekille

Gösta Darlin

Per Svensson

i Stenkyrka

Einar Larsson

i Borrby

Arvid Nilsson

i Lönsboda

Nr 849

Av herr **Anderson** i Sundsvall m. fl., i *anledning av Kungl., Maj:ts proposition nr 85, angående åldringsvårdsfrågor m. m.*

(Lika lydande med motion nr 697 i Första kammaren)

I proposition nr 85 framlägges förslag i syfte att förstärka åldringsvårdens och långtidssjukvårdens resurser. I propositionen, som bygger på socialpolitiska kommitténs betänkande i ämnet, föreslås bl. a. att staten genom härför avsedd långivning skall underlätta för vederbörande sjukvårdshuvudmän att påskynda utbyggnaden av långtidssjukvården samt genom ett särskilt stimulansbidrag underlätta en snabbare utbyggnad av hemhjälp. Vidare föreslås åtgärder för att skapa bättre bostadsförhållanden åt åldringar genom en utvidgning av bostadsförbättringslånen.

Vad gäller de nya lånen för utbyggnad av långtidssjukvården föreslår departementschefen att en av förutsättningarna för rätt till ifrågavarande lån skall vara att vårdenheten antingen skall uppföras som fristående byggnad eller — då det är fråga om upprustning eller utbyggnad — vara befintlig inom en för denna vård uppförd separat byggnad. Lånen skall enligt propositionen således inte kunna komma i fråga för inrättande eller upprustning av avdelning för långtidssjukvård vid befintliga eller planerade lasarett, därest sådan avdelning ligger byggnadsmässigt ansluten till lasarettbyggnaden i övrigt. Däremot skall den omständigheten att vårdhemmet för långtidssjuka och ett intilliggande lasarett eller annat sjukhem har samma organisatoriska ledning eller styrelse inte utgöra hinder för statligt lån.

Departementschefens motivering för sin ståndpunkt synes vara dels att snabbt få till stånd nya vårdenheter för de långtidssjuka, dels att dessa bör få så litet av sjukhusprägel som möjligt, de bör i stället planeras så att de får en hemliknande miljö. Man måste ha i blickpunkten, framhåller statsrådet, att sjukhemmet för många patienter ofrånkomligt blir deras hem för mycket lång tid, kanske för återstoden av deras liv.

Delade meningar torde inte råda om att vårdenheter för långtidssjuka bör präglas av en betydligt mera hemliknande miljö än vad som är nödvändigt för akutsjukvårdens del. Det torde också kunna förväntas att sjukvårdshuvudmännen mot bakgrunden av denna allmänna inställning kommer att eftersträva en planering av vårdenheten för långtidssjuka i fristående sjukhem. Det får å andra sidan inte förbises att de eftersatta vårdbehoven i fråga om de långtidssjuka och den ökade press mot framför allt åldringsvården, som är att emotse, är så markerade att en snabb upprustning av resurserna inom denna gren av sjukvården framstår som ytterligt angelägen. Det kan därför sättas i fråga om det med hänsyn till de nu starkt pressade sjukvårdsresurserna är mest ändamålsenligt att som ett oeftergivligt villkor föreskriva att de nya lånen, som är av stimulanskaraktär, *endast* kan komma i fråga för uppförande eller upprustning av byggnadsmässigt fristående vårdenheter. Tomtförhållanden och andra omständigheter av framför allt teknisk art kan i det enskilda fallet vara sådana att den ändamålsenliga lösningen inte kan erhållas genom en fristående byggnad. Att i ett sådant fall förvägra huvudmannen det statliga lånet synes svårt att tillfredsställande motivera. Ty även om vårdenheten för långtidssjuka byggnadsmässigt anslutes till befintlig lasaretsbyggnad, bör givetvis det kravet för statligt lån kvarstå att vårdenheten skall vara fristående som sjukvårdsenhet.

I remissyttrandena över socialpolitiska kommitténs betänkande har också den uppfattningen framförts av ett stort antal instanser att långivningen inte endast skall få avse fristående sjukhem. Medicinalstyrelsen har sålunda framhållit att den föreslagna begränsningen kan medföra risk för att anordnandet av vårdplatser vid långtidsvårdskliniker i de tio sjukvårdsområden där de alltjämt saknas kommer att bli eftersatt till förmån för byggandet av fristående sjukhem. En sådan utveckling kan styrelsen inte finna tillfredsställande. Samma uppfattning har framförts av centrala sjukvårdsberedningen, Svenska landstingsförbundet, mentalsjukvårdsberedningen, Svenska stadsförbundet och samtliga sjukvårdsstyrelser som yttrat sig i frågan.

Även om man på sikt bör inrikta ansträngningarna i fråga om långtidssjukvårdens utbyggnad på uppförande av härför avsedda sjukhem och också redan nu göra så, där byggnadstekniska omständigheter inte skulle allvarligt försvåra en omedelbar utbyggnad i sådan form, synes angelägenheten av att snabbt få fram en mera betydande ökning av antalet vårdplatser för långtidssjukvård tala för att den nu föreslagna statliga långivningen inte

begränsas till att enbart avse uppförande eller upprustning av vårdenhet för långtidssjuka i fristående byggnad. Statligt lån bör även komma i fråga i de fall vårdavdelning eller sjukhem för långtidssjuka uppföres i direkt byggnadsteknisk anslutning till befintlig lasarettbyggnad eller annan vårdinstitution, där det på grund av tomtens planering eller andra byggnadstekniska skäl skulle medföra avsevärd merkostnad att lägga vårdenheten i fristående byggnad.

Det bör i sammanhanget erinras om att den nu föreslagna statliga långgivningen föreslås bli tidsbegränsad och avse byggnad som påbörjats under tiden 25 november 1963—31 december 1966. Tidsbegränsningen talar också för att långgivningen inte begränsas till enbart uppförande av fristående byggnader.

Vi föreslår således, att riksdagen vid behandlingen av förevarande proposition måtte uttala att den föreslagna långgivningen inte begränsas på av departementschefen föreslaget sätt utan utvidgas så som ovan angivits.

Bidrag till kostnad för telefoninstallation åt äldre

I vissa remissyttranden över socialpolitiska kommitténs förslag till utvidgning av förbättringslåneverksamheten för att skapa bättre bostadsförhållanden för de ensamboende pensionärerna har föreslagits att statsbidrag även borde utgå till installation av telefon och kylskåp. Departementschefen framhåller i anslutning härtill att förbättringslånen i princip inte bör omfatta lös egendom. Men förbättringslån skall enligt departementschefens mening vid behov lämnas för installation av kylskåp eller andra jämförliga utrustningsdetaljer som är avsedda till stadigvarande bruk för byggnaden. Däremot synes det lämpligt, framhåller statsrådet vidare, att kommunen själv svarar för kostnaden för telefoninstallation om kommunen finner att telefon bör installeras hos en äldre och kostnadsfrågan inte kan lösas på annat sätt.

En telefoninstallation synes enligt vår mening böra betraktas som ett betydelsefullt komplement till hemhjälp i vissa fall. Tillgången av telefon i pensionärens bostad kan nämligen underlätta hemhjälsarbetet. Socialstyrelsen har i sitt remissyttrande påpekat att den trygghet som tillgången till telefon utgör är för många äldre en förutsättning för att institutionsvård skall kunna ersättas av hemvård. Många gånger gör hemsamariten särskilda besök hos den gamla för att höra efter att ingenting hänt. En del sådana besök skulle kunna sparas om arbetsledaren för hemhjälp eller samariten kunde ringa upp den gamla.

Vad här sagts gäller i särskilt hög grad avlägset boende pensionärer på landsbygden. Men det får inte förbises att också i storstäderna uppkommer motsvarande problem av isolering, där tillgång till telefon skulle betyda såväl ett större mått av mänsklig kontakt som ökade förutsättningar för ett rationellt utnyttjande av den knappa hemhjälppersonalen.

Här anförda omständigheter talar för att statsbidrag också bör kunna utgå för kostnad för telefoninstallation, nämligen då kommun finner att den med hänsyn till behovet och de ekonomiska förutsättningarna i det enskilda fallet bör svara för installation av telefon hos en åldring för att underlätta hemhjälsarbetet. Det bör således ankomma på vederbörande kommunala organ att fatta beslut härom. Statsbidrag bör då utgå med 35 procent av kostnaden, d. v. s. med samma andel som för hemhjälskostnaderna enligt propositionen.

Utbildning av arbetsledare för hemhjälp

En för hemhjälsens utbyggnad och funktion viktig fråga som icke närmare beröres i propositionen gäller utbildning av arbetsledare för hemhjäls- pen och distriktsledare.

Socialstyrelsen understryker att arbetsledarfrågan måste ägnas stor omsorg och framhåller:

En driftig och skicklig arbetsledare eller distriktsledare måste i viktiga avseenden fylla samma roll inom den öppna åldringsvården som föreståndarinnan på ålderdomshemmet inom den slutna. Hon bör utföra en kurativ uppgift samtidigt som hon anställer arbetskraft, sköter arbetsfördelning och utövar kontroll. Måhända är hon den enda person i ansvarig ställning med vilken den gamla har kontakt. Hon bör därför ha sådan erfarenhet, att hon kan iakttaga de förändringar i hälsotillståndet som kan påkalla hjälp av läkare och sjuksköterska eller åtgärder för överflyttning till institutionsvård.

Socialstyrelsen föreslår att åtgärder omedelbart vidtages för utbildning av arbetsledare inom hemhjäls- pen.

I propositionen erinrar departementschefen endast om att vissa omläggningar av utbildningen av hemhjälspersonal avses bli genomförda under nästa budgetår inom ramen för yrkesutbildningen i anslutning till familjeberedningens tidigare framlagda förslag. Vi föreslår, att riksdagen i anledning av socialstyrelsens remissyttrande på denna punkt i skrivelse till Kungl. Maj:t understryker det särskilda behovet av utbildning av arbetsledare inom hemhjäls- pen.

Daghem för gamla

Utomlands har man prövat en form av öppen vård för gamla som endast i ringa grad är känd i Sverige. Man har inrättat daghem för gamla, där dessa kan ägna sig åt för dem anpassad gymnastik och annan motion, åt olika slag av hobbyverksamhet och annan sysselsättning. Badservice och fotvård kan erhållas. Gästerna brukar också kunna få måltider på daghemmet.

Frågan om daghem för gamla har förts fram i de vid riksdagens början väckta motionerna I: 451 och II: 541. Då dessa motioner remitterats till annat utskott än det som har att behandla den nu framlagda propositionen och

frågan lämpligen bör behandlas i samband med denna, tillåter vi oss att ta upp frågan även i denna motion. Vi föreslår således att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om skyndsam utredning angående inrättande av daghem för gamla, varvid möjligheterna till statligt stöd till sådan verksamhet bör undersökas.

Under hänvisning till det ovan anförda föreslår vi således,

att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 85 måtte besluta

a) att statligt lån för utbyggnad av vårdmöjligheterna för långtidssjuka inte endast skall komma i fråga då vårdenhet för långtidssjuka inrättas i särskild, fristående byggnad, utan även i de fall vårdavdelning eller sjukhem för långtidssjuka uppföres i direkt anslutning till befintlig eller planerad lasaretsbyggnad eller annan vårdinstitution, där det på grund av tomtens planering eller andra byggnadstekniska skäl skulle medföra avsevärd merkostnad att lägga vårdenheten i fristående byggnad,

b) att statsbidrag må för att underlätta hemhjälpssarbetet och i övrigt enligt ovan angivna riktlinjer kunna utgå till kommun för kostnad för installation av telefon åt åldring, med 35 procent av kostnaden,

c) i skrivelse till Kungl. Maj:t understryka angelägenheten av utbildning av arbetsledare inom hemhjälp, samt

d) i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om skyndsam utredning om inrättande av daghem för gamla samt om statligt stöd till sådan verksamhet.

Stockholm den 3 april 1964

John R. Anderson

Brita Elmén

Olof Johansson

i Sundsvall

Hans Broberg

Henning Carlsson
